

Václav Gírsa

Fakulta architektury, České vysoké učení technické v Praze

Odlišuje se od sebe navrhování ve městě a na venkově?

Prostředí je určující, navrhování vyžaduje větší důraz na respektování regionálních znaků tradiční historické zástavby (odlišná je vesnice jihočeská od severočeské či západočeské apod.). Detailní znalost kulturních vrstev místa s hlubší sondou do minulosti je podle našeho přesvědčení nezbytná, neboť od druhé poloviny 20. století jsou charakteristické rysy a půvaby českého venkova setrvale a systematicky devastovány. Je zkrátka zapotřebí větší důraz na lokální specifika, přizpůsobením se, navázáním na tradiční zástavbu (vztah ke konkrétní lokalitě, kořenům a tradici místa). Při navrhování na venkově se musí brát v úvahu vždy širší kontext – zejména vztah ke kulturní krajině.

Český venkov je na rozdíl od venkova našich západních, severních i jižních sousedů zcela zdevastován a i nadále setrvale zbavován charakteristických kulturních rysů a malebnosti - typických pro českou krajinu. Stačí srovnávat, podívejme se venkov do Francie (nejen Bretaň, Provence a Normandie), Anglie, Irska, Švédska, Itálie..., a neudělá se Vám na našem venkově příliš dobře. Naším úkolem je přispět k řešení nápravy. Nápravu nepřinese vnesení globalizované kreativity.

Jaká jsou témata

- jaké jsou charakteristické prvky navrhování na venkově?

Zadáváme úlohy povahy regenerační, od urbanismu až po řešení jednotlivých objektů. Přínosné jsou úkoly zaměřené na reanimaci vesnických usedlostí, obsahující jak citlivou obnovu dochované části historického areálu (např. obytná stavení), tak dostavby pobořených budov či novostavby v půdorysu zaniklé zástavby (stodoly, chlévy či kolny) s cílem najít funkci pro nový život. Jde o to obnovit ztracenou hodnotu celistvosti areálu, integritu s krajinou. Na venkově nás zajímají také drobná šlechtická sídla svázaná s hospodářským zázemím, propojená s krajinou, tolik typická pro české prostředí, jejichž osud je většinou velmi tristní. Zadáváme novostavby do stávající struktury i solitérní stavby, záleží nám především na jejich jemném, harmonickém začlenění do daného prostředí. Kládeme důraz na specifičnost bydlení na venkově, na hospodářské funkce, záleží nám na vztahu ke krajině apod.

Co požadujete po studentech

- co je pro vás podstatné u venkovských ateliérových zadání?

Velký důraz je kladen na poznání daného místa a jeho historie. Studujeme se studenty historické mapy, plány, dobové fotografie, zajímá nás typologie historické zástavby a její regionální specifika. V tom jsou nám velmi účinně v konzultacích nápomocni kolegyně a kolegové „dějináři“. Skvělé jsou například přínosy kolegyně Hauserové (znalost a orientace v historických mapách, identifikace rysů kulturní krajiny apod.), kolegů Rykla, Pešty i Eflera (orientace v typologii historické zástavby, profesionální metody poznání apod.). V historických souvislostech se snažíme postihnout vždy konkrétní hodnotu místa a jeho potenciál. To by mělo být to hlavní inspirací pro práci studentů a pro poučený přístup k daným tématům.

Ve vesnicích hledáme zbytky stavební kultury – svébytné rysy, materiály, detaily, výraz. Jde nám o jednotu – česká vesnice byla charakteristická svou harmoničností, řádem – jednotlivé prvky vytvářely ucelený soubor. To je dnes rozbito. Důležitý je také vztah ke kulturní krajině: strukturování polností, aleje, stromy se symbolickým významem, vodní díla, dominanty, drobná architektura. Připomínáme odkazu barokních principů tvorby v modelování krajiny, pro českou zemi typického fenoménu.

Podstatná je pro nás prostota, tedy nestavět prvoplánově a spektakulárně, ale jemně, promyšleně, zkrátka chytře. Tvrdé kontrasty nás nebaví. Domy by se samozřejmostí měly „zapadnout“ do prostředí, to považujeme za nejdůležitější.